

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องด้วยความสุข (Happiness) เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา แต่อย่างไรก็ตามความปรารถนาหรือความต้องการนั้นก็ควรอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงและสามารถเกิดได้จริง ตลอดจน ต้องมีการคำนึงถึงศีลธรรมและจรรยาบรรณ (The Pursuit of Happiness, 2009) ในสังคมปัจจุบันมนุษย์ทุกคนต่างดำรงชีวิตเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ที่เป็นตัวเงิน เพราะ เงิน คือ สิ่งที่ประชาชนทุกคนต่างยอมรับว่าเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน แลกเปลี่ยนมาซึ่งอาหาร ที่อยู่อาศัยและสิ่งอื่นที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต แลกเปลี่ยนมาซึ่งสิ่งต่างๆที่จะตอบสนองต่อความต้องการของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไป ซึ่งจากหลักฐานได้มีผู้ที่ได้กล่าวถึงความสุขที่สำคัญดังนี้

Aristotle (384-322 ก่อนคริสตกาล) ซึ่งเป็นนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงและสำคัญท่านหนึ่งได้กล่าวถึงความสุขไว้ว่า ความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต่างก็ปรารถนา และความสุขนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้รับการตอบสนองจากความต้องการ(Need Satisfaction)ด้วยความพึงพอใจ ซึ่งความต้องการนี้มี 2 ส่วน คือ ความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และความต้องการที่เรียกว่า “The Good life” หรือความต้องการขั้นต่อไปหรือขั้นสูง และอริสโตเติลยังบอกไว้อีกว่ามนุษย์จะมีความสุขที่สมบูรณ์แบบใดก็ต่อเมื่อความสุขที่ได้มานั้นได้มาซึ่งการมีคุณธรรม จริยธรรมและมีหลักมีผล แต่ไม่ได้กล่าวถึงความสุขที่เนื่องมาจากปัจจัยอื่นที่เป็นภายนอก เช่น รายได้ สุขภาพ และความสัมพันธ์กันในสังคม เป็นต้น

Jeremy Bentham (1784- 1832) ได้นำเสนอว่า สังคมที่ประชาชนจะมีความสุขสูงสุดได้นั้นจะเป็นสังคมที่ดีที่สุด ซึ่งในการกำหนดนโยบายเพื่อให้ดีที่สุดคือ เป็นนโยบายที่สามารถสร้างความสุขให้กับสังคมได้มากที่สุดที่สามารถจะเป็นไปได้เท่านั้น แต่นโยบายหรือสิ่งที่จะสร้างความสุขได้มากที่สุดนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่มีการกระทำถูกต้องตามจริยธรรมและคุณธรรมด้วย

Richard A. Easterlin (1974) ศาสตราจารย์ทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นบิดาแห่งความสุข (Father of Happiness) จากมหาวิทยาลัย Southern California เพราะ Easterlin ได้นำเสนอผลงานที่สร้างชื่อเสียงมาก คือ The Easterlin Paradox ซึ่ง Easterlin ได้กล่าวว่า ความสุขอาจจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้โดยจะไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้และอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ยังมีนัยสำคัญกับการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของระดับความสุข เนื่องจากคนแต่ละคนจะมีเปรียบเทียบตนเองกับบุคคลอื่น และยังมีปัจจัยอื่นๆอีกที่ส่งผลกระทบต่อความสุขความสุขด้วย ซึ่งตอนแรกไม่ได้เป็นที่ยอมรับและสนใจ เพราะนักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อมั่นว่า ความร่ำรวยเป็นสิ่งที่ดี เพราะความร่ำรวยจะสามารถเพิ่มอิสระในการเลือกแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆให้กับมนุษย์มากขึ้นหรืออาจกล่าวได้ที่ว่าเมื่อ คนร่ำรวยขึ้น เขาก็ย่อมมีความสุขมากขึ้นตามไปด้วย

ศาสตราจารย์ Ruut Veenhoven (1997) มีความเห็นว่าที่แท้จริงแล้วความสุขนั้นสามารถสร้างขึ้นที่จิตใจของแต่ละบุคคล แต่จากการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องความสุขส่วนใหญ่ มักเริ่มจากคุณภาพชีวิต และ Veenhoven ยังอธิบายเพิ่มอีกว่าความสุขของแต่ละคนจะแตกต่างกันเพราะความสุขเป็นความรู้สึกที่เป็นลักษณะส่วนบุคคล เช่น สุขภาพ ความสามารถ สถานะทางสังคม รายได้ การศึกษา อาชีพ ความสัมพันธ์ทางสังคม อิสรภาพ ความเท่าเทียมกันทางสังคม เป็นต้น

และจากข้อสรุปของ Daniel Kahneman (2002) ศาสตราจารย์จากมหาวิทยาลัยพริન્ซ์ตัน เจ้าของรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ในปี 2545 ที่ระบุว่า เมื่อเขาถามนักศึกษาของเขาว่า "จะยอมกินไอศกรีมรสโปรดที่สุด ติดต่อกัน 8 วันหรือไม่?" Kahneman พบว่า นักศึกษาเกิดมีอาการลังเล และแสดงออกถึงความไม่แน่ใจว่า ตัวเองจะมีความสุขหรือไม่ถ้ากินไอศกรีมซึ่งเป็นรสโปรดเดียวกันติดต่อกัน 8 วัน และยังมีการวิจัย ทดลอง และตัวอย่างอีกมากมาย เช่น ที่พยายามทดสอบว่าผู้คนจะต้องการเงินมากกว่าที่จะไม่มีเงินเลย แต่ผู้คนเหล่านี้ก็มักจะเกิดอาการลังเลเมื่อถามว่า การมีเงินทำให้พวกเขามีความสุขมากขึ้นจริงหรือไม่

ในโลกปัจจุบันที่ผู้คนต่างทุ่มเทเพื่อรายได้ที่มากขึ้น ผู้คนแทนที่จะมีความสุขมากขึ้นกับรายได้ที่มากขึ้นและทางเลือกที่มากขึ้น แต่ผลลัพธ์กลับเป็นไปในทางตรงกันข้าม ตั้งแต่ช่วงปลาย ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา มักมีจะให้ความสำคัญต่อดัชนีที่บ่งบอกและเกี่ยวข้องกับความสุขมากกว่า ความมั่งคั่ง รายได้หรือ ผลกำไรเท่านั้น สาเหตุหนึ่งที่สามารถกล่าวเช่นนี้ได้คือ การขยายและเติบโตขึ้นเป็นอย่างมากของศึกษาวิจัยต่างๆที่ให้ความสำคัญในการวัดความสุขและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง กับความสุข ซึ่งโดยธรรมชาติแล้ว ความสุข เป็นความรู้สึกที่เป็นนามธรรม ซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะเปรียบเทียบความสุขของคนคนหนึ่งกับอีกคนหนึ่ง และอาจยากมากยิ่งขึ้นถ้าจะเปรียบเทียบความสุขที่ข้ามวัฒนธรรมกัน ถึงแม้ว่าด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบันก็ตาม

ในการศึกษครั้งนี้จึงนำความรู้สึก คือ ความสุขที่เกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสุขภาพ ซึ่งเป็นนามธรรม เช่น ไม่มีความสุขเลย มีความรู้สึกเฉยๆ มีความสุขน้อย มีความสุขมาก และมีความสุขมากที่สุด มาระบุให้เป็นเชิงปริมาณโดยใช้เซตวิชันนัย ซึ่งจะทำให้สามารถระบุความรู้สึกที่เป็นความสุขให้เป็นเชิงปริมาณได้ก็จะสามารถจะบริหารจัดการได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อสร้างมาตรวัดความสุขให้เป็นเชิงปริมาณโดยใช้เซตวิชันนัย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายที่ให้ความสุขเป็นเป้าหมายหลักได้

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษากำหนดเฉพาะแต่ความสุขเนื่องจากปัจจัยดังต่อไปนี้เท่านั้น

- 1.ด้านรายได้
2. ด้านการทำงาน
- 3.ด้านสุขภาพ
4. ด้านชีวิตครอบครัว
5. ด้านมิตรภาพและความสัมพันธ์ทางสังคม
- 6.ด้านอิสรภาพและความเสมอภาพ
- 7.ด้านสิ่งแวดล้อม

และพื้นที่ของการศึกษาคือ เขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ถึงวันที่ 31 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559

1.5 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Method) เป็นส่วนใหญ่ เพื่อศึกษาถึงมาตรวัดความสุขบนพื้นฐานของเซตวิชันนัยในพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงมีเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการดังนี้

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเก็บรวบรวมจาก สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น เอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงาน หนังสือ ข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้อง หรือการค้นคว้าและรวบรวมผ่านทางอินเทอร์เน็ต

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามที่ถามจากประชากรในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจะสอบถามศึกษาโดยวิธีการสุ่ม ตามสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1967) ตามสมการ (1.1) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad (1.1)$$

เมื่อ e คือ ความผิดพลาดที่ยอมรับได้

N คือ จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา

n คือ จำนวนของขนาดตัวอย่าง

โดยสามารถคำนวณกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

e คือ 0.05

N คือ 235,589 (จำนวนประชากรในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ณ พ.ศ. 2558)

n คือ ขนาดของขนาดตัวอย่าง

จากสูตรข้างต้นเมื่อแทนค่าแล้วจะได้

$$n = 399.319 \text{ หรือโดยประมาณ } 400$$

จากการคำนวณตามสูตรข้างต้น พบว่าคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 399.319 ดังนั้นในการศึกษาจึงใช้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 ตัวอย่าง

1.6 นิยามศัพท์

ความสุข หมายถึง ความพึงพอใจกับชีวิตในมิติต่างๆ ได้แก่ ด้านรายได้ ด้านการทำงาน ด้านสุขภาพ ด้านชีวิตครอบครัว ด้านมิตรภาพและความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านอิสรภาพและความเสมอภาพ และด้านสิ่งแวดล้อม

เซตวิชันัย หมายถึง เป็นเซตที่ขอบเขตไม่เด่นชัดหรือคลุมเครือ สามารถวัดระดับความเป็นสมาชิกของสมาชิกในเอกภพสัมพัทธ์ต่อเซตวิชันัยหนึ่ง ผ่านทางฟังก์ชันภาวะความเป็นสมาชิก (Membership Function) ซึ่งเป็นฟังก์ชันที่รับสมาชิกในเอกภพสัมพัทธ์แล้วส่งไปที่ช่วง $[0, 1]$